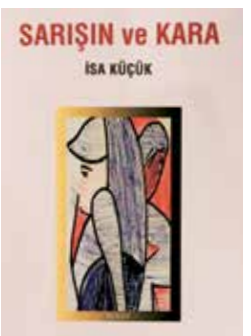

Yazar Gözüyle; Yazmak ve Mülki İdare Amirliği

Siyasal Bilgiler Fakültesi 1960 mezunu ve 1960-1971 yılları arasında İçişleri Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğünde/Atama Şube Müdürü olarak görev yapan ve bir dönem İdarecinin Sesi editörlüğünü de yürütmüş olan edebiyatımızın seçkin yazarı sayın Ayla Kutlu, içimizden biri olarak, Vali İsa Küçük tarafından yazılmış olan Sarışın ve Kara romanı özelinde “yazmak sürecini” ve mülki idarenin dünü ve bugününü anlattı.

Değerli yazar Ayla Kutlu’nun 18 Ocak 2020 tarihinde Mülkiyeliler Birliğinde, Vali Muzaffer Dilek ve rekabet kurulu üyesi İsmail Hakkı Karakelle’nin de konuşmacı olarak katıldığı söyleşide yaptığı değerlendirmenin bant çözümünü yayımlıyoruz.

İsa KÜÇÜK

“Sarışın ve Kara”, kitabın kimliğine uygun bir ad. İsa aslında şair, bir bakıyorsunuz kitabın kapağını da kendisi yapmış. Demek ki resimle de bir alışverişi var. Anılarını ziyan etmemek için bu kitabı yazmaya başladı. Konuşmalarımızda, görüşmelerimizde kitabın çok uzun olacağını anladım. Sonuçta ilk metin bana geldiğinde 600 sayfadan daha uzundu. Bu olmaz dedim. Bu uzunlukta bir ilk romanı kim okur? Evet, aslında ilk metinleri uzun tutmak akıllıcadır; sonra fazlalıkları atmak kolay olur. İsa yeniden yazdı. İkinci yazımı da bana geldi. Yine uzundu ve yer yer sarkmalar vardı, kısaltmak gerekiyordu.

Bu süreç, İsa’nın bana, bu kaymakamı tanıyor musunuz, siz o zamanlar Bakanlıkta personel genel müdürlüğünde çalışıyormuşsunuz diyerek geldiğinde başlamıştı. Sene 2014, aylardan şubat veya mart. Şimdi 2020’nin başındayız. Yani 6 yıl geçmiş... Şimdi bu elimizdeki kitap benim bildiğim üçüncü yazımı. Arada daha kim bilir kaç kere yazılıp çizildi, çöpe atıldı yeniden yazıldı, onu kendisi bilir. Belki kendisi de bilmez, bilemez: Yazma süreci böylesine meşakkatli bir iş.

Üçüncü, belki de beşinci... bu son halini kitaptan okudum. Gerçekten güzel olmuştu. Emek bir anlamda güzelliştir, gerçek güzellik... Bu kez olmuştu.

Şair, destancı, romancı ayrıntılarla uğraşan, ayrıntılardaki güzelliği yakalamaya çalışan ve bunu başaran bir insan İsa. Son derece sabırlı, bilgili, kültürlü, nitelikli birisi. Ona dostum, benim dostum demekten övünç duyuyorum. Mülkiyeli bir ablası olmaktan gerçekten övünç duyuyorum. Bu onun ilk romanı ama ustalığının doruğuna varmış altıncı kitabı; altıncı kitabını yazan, yayınlayan bir edebiyat eri olarak onun varlığıyla iftihar ediyorum.

Ne gibi özellikleri var bu kitabın?

Benim saptamalarıma göre biraz korumacılık var. Mesleğin insanlarına/meslektaşlarına karşı saygılı, bilgili ve sorunlarına yansız yaklaşıma-ya çalışan bir tarafı var bu romanın. Yarattığı tipi oluşturmakta büyük sıkıntılar çektiğini biliyorum. Bir yandan saygı gereği, bir yandan gerçekler bir yandan Türkçenin olanakları, Türkiye'nin "sınırları" ... İsa, gerçekçi bir metin hazırlama zorunluluğu yüzünden bütün bu sıkıntıları yaşadı. Sonunda o sonsuza benzeyen sabırla "kayıpları" araştırıp buldu. Onları başarı ile birleştirip bütünleştirdiği kanısındayım: Ortaya karmaşık ayrıntılar yerine derli toplu bir insanı anlatmak çabası kalmıştı ki, yapaylıktan uzak durarak ve çürükleri ayıklayıp atarak ortaya güzel bir eser çıkardı.

İsa'nın ilk romanı dedim az önce; ilk romanı yazan insanın müthiş rahatsızlıkları vardır. Çünkü benim anlayışıma göre roman, olayları anlatan bir metin türü değildir; roman, bütünüyle insanlığı anlatmak durumunda olan, insanlık değerlerini okurun gözüne, düşünen insanın aklına ve yüreğine sunmaya çalışılan bir metindir. Şimdilerde çok daha kolay bir anlatım tekniği kullanılarak yalnızca olaylar anlatılıyor. Yani bir dizi film senaryosu gibi metinler revaçta.

Oysa bu kitabı, Sarışın ve Kara'yı kolay kolay görseleliğe çeviremezsiniz. Çünkü bir kaymakamın ruhunu inciten, gönendiren, kafasını çalıştıran, mesleğini yüceltmek isteğini artıran bütün değerleri nakış gibi işlemeye çalışmış bir metin ve roman kahramanı kaymakam var elimizde: Çapsız çıkar tartışmalarından uzak durmuş bir insan var. Bütün bunlar aslında İsa'nın karakterine uyuyor, ama karaktere uymak her zaman metnin çekici olmasını sağlamıyor.

Bu, derin ve yoğun bir çalışma gerektiriyor. Şair kimliğini, kendisinin şair kimliğini dışlamak için çalışmış ve bunu başararak roman dilini kazanmış bir metin buldum ben.

Yazar, kaymakamın zaafalarını anlatmak konusunda tarafsız olmaya çalışmış; tarafsız mı, hayır değil. Yüceltmeye çalışmış, zaman zaman yüceltmemiş, çok doğaldır kendisi de bir kaymakam. Bunlar doğal, ama İsa, o kaymakamı yazarken gerçeklikten uzaklaşmamış, yapaylığa düşmemiş. Bir romancının ana kahramanı roman yazım sürecinde yazarın eşinden, çocuğundan daha yakın bir dostudur, belki de düşmanıdır da... Ama onlardan daha yakındır, yazarı anlamaya çalışan, yazarın anlamaya çalıştığı bir insandır. İsa bunu tarafsız olarak iyi irdelemiş ve kahramanın kişiliğine yakışır bir kimlik, devlet çıkarını kollamak ve kendi çıkarından önce onu yüce tutmak, sessiz halkın yaşamına katkıda bulunmak gibi toplumsal ve kişisel değerlerine uygun bir kimlik kazandırmak için uğraşmış... Sarışın ve Kara'daki gibi kaymakamlar yok mu? elbette var...

İzinizle burada yeri gelmişken kaymakamlık hakkında düşüncelerimi belirtmek istiyorum. 1960 Mülkiye mezunuyum, Aynı yıl İçişleri Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğünde atama şube müdür yardımcısı olarak göreve başladım. Çok gençtim. Ev, evlilik, hamilelik... çeşitli işler yüzünden atama işlemlerini fazla öğrenmeden işi daha az olan bir bölüme geçmek istedim. Tahsis dairesi diye bir yer vardı. Daha önce çalışmış insanların emekli maaşları için hizmet çizelgesi çıkaran bir bölüm. 1962 yılında oraya atandım. İnsanlarla pek temasım yok o dönemde ve bu da benim işime geliyordu. Bir gün 70 yaşlarında upuzun boylu, yüzü kırış kırış olmuş bir adam geldi tahsis bürosuna. Hizmetleri eksik çıkarılmış, maaşı/ikramiyesi çok düşükmüş. Onları elindeki birtakım belgelerle toplamak, birleştirmek düzelttirmek istiyor. Daha yeniyim, şubede bu işler, işlemler nasıl yürütülür iyi bilmiyorum. Bu işleri iyi bilen bir memura gönderdim adamı. Bir süre bekledim ses çıkmadı.

Odamdan çıkıp büroya doğru yürürken adamla karşılaştım, büronun kapısında bekliyordu; "ne oldu, işiniz halloldu mu" diye sordum. Yüzüne

baktığım zaman sanki Türkiye'nin bütün haritası o yaşlı kaymakamın yüzüne çizilmişti ve gözleri yaşlıydı. Dedi ki, "ben 40 küsur yıl ilçe ilçe dolaştım, başka hiçbir görevde çalışmadım. Osmanlının yıkılışını, Cumhuriyetin kuruluşunu gördüm. Bu memleketin her işine koştum. Çok yoruldum, çok yoksulluk çektim, çok sıkıntılarımdı. Çocuklarımı farklı ilçelerde mezara gömdüm. Doktor bulamadım yol görmedim. Devamlı şikayete maruz kaldım, oradan oraya sürüldüm, bütün bunların 20 yılı sayıldı fazlası yok oldu. Geriye kalan kısımlar nerede nasıl yok oldu... Boşuna çalışıp çırpınmışım şimdi de buraya boşuna gelmişim" dedi. Çok üzüldüm. Başımı öne eğerken bir de baktım ki adamın pantolonunun dizleri yamalı. Belli olmasın diye gizli yama yapılmış. Bu adam, kaymakam olarak hükümetin temsilciliğini yapmıştı. İllerde devletin ve hükümetin temsilci olan valinin en yakın çalışma arkadaşıydı. Ve biz onun hizmetlerinin kaydını tutamamışız. Zaten şikayet üzerine oradan oraya sürülen, hataları yukarıya hep büyütülerek aktarılan bir insan kaymakam... Ve ben o zaman dedim ki, "ben bu insanları çok seveceğim. Onlara hizmet etmek için çok çalışacağım."

Dediğimi yapmaya çalıştım. Gerçekten çok çalıştım. Bakanlıkta geçen çalışma hayatım boyunca kaymakamlar, maiyet memurları yani kaymakam adayları, I. Şube Müdürü Ayla Behlülgil'in odasında bir abla buldular: Onları en iyi yerlere göndermeye çalışan, evlenirlerken ne ihtiyaçları varsa karşılamaya çalışan, zaman zaman da dövüşen bir abla buldular. Bakanlığa geldikleri zaman bir şube müdürünün odasında oturacak sandalye bile bulamayan kaymakamların hepsini odama aldım ve ben onları çok sevdim. Ben bu ülkenin kaymakamlarını çok sevdim ama valileri o derecede seveмедim.

Çünkü kaymakam geliyor "valim şöyle dedi, böyle dedi, kalmamı çok istedi, benim menfaatime olarak elinden gelen her şeyi yapacağını ısrarla söyledi, beni neden yerimden ettiniz? Beni neden aldınız, bir suçum da yok, valinin ısrarlı isteğini niçin yerine getirmediğiniz?" dediği anda ben cevap veremiyordum, Sumenimin altında valinin o kaymakam hakkında yazdıkları cevap vermeme engelliyordu. Bunları kaymakamlara söyleyemedim.

Evet, şimdi gündemimize dönelim. Burada Sarışın ve Kara ile İsa geldi. Daha önce kaymakamlığı bu kadar derinden irdeleyen onun sorunlarını böylesine sorgulayan bir başka insanla karşılaşmadım. Sarışın ve Kara'daki kaymakam tipi bir standart kaymakam tipi değil. Bir defa kültürlü bir kaymakam, iyi niyetli bir kaymakam; sorumluluk duyan ama aynı zamanda şair bir kaymakam.

Romanda anlatılanları ve elbette yaşanmış olan gerçekleri ben derim ki, İçişleri Bakanlığı da kaymakamlardan iyilik görmüş olanlar da, kaymakamlardan kötülük gördüğünü düşünenler de saygıyla karşılamalı, karşılamak durumunda. Sarışın ve Kara bir trajedidir aslında. Buna kaymakamın da yönetilen halkın da katkısı vardır. Onun üstündeki mercilerin de katkısı vardır.

Sarışın ve Kara'da İsa Küçük, "insan kaymakamı" yakalamıştır. Ve bu insan, bizim, hepimizin olduğu gibi Türk toplumunu kalkındırmaya çalışan özverili bir insandır. Bu açıdan bakınca bir daha benzer trajedilerin yaşanmamasını dileyerek sözlerimi bitiriyor, sizleri sevgi ve saygı ile selamlıyorum.